

Nguyễn Hiến Lê

nhà văn

Chào mừng các bạn đón đọc đầu sách từ dự án sách cho thiết bị di động

Nguồn: <http://vnthuquan.net>

Phát hành: Nguyễn Kim Vỹ.

Mục lục

[Lộch Đình Nguyễn Hiến Lê](#)

[Tác phẩm của học giả Nguyễn Hiến Lê](#)

nhiều tác giả
Nguyễn Hiến Lê
Lộc Đình Nguyễn Hiến Lê

Lộc Đình
NGUYỄN HIẾN LÊ
1912-1984

Từ rất lâu, tên tuổi Nguyễn Hiến Lê (1912-1984) đã được nhiều người biết tới như một nhà văn, một học giả, một nhà giáo dục và hoạt động văn hóa độc lập, với 120 tác phẩm biên soạn và dịch thuật để đời có giá trị, thuộc đủ mọi lãnh vực khác nhau như giáo dục, văn học, ngữ học, triết học, lịch sử, du ký... Ngoài ra, thế hệ hậu bối còn noi gương được ở ông nhiều thứ: gương tự học, tinh thần làm việc nghiêm túc, và nhất là nhân cách cao thượng của một người trí thức chân chính.

Ông Nguyễn Hiến Lê không trực tiếp làm chính trị, nhưng lúc nào cũng đau đầu lo việc cho đời, bằng cách thế hoạt động của riêng mình. Ông tin ở các giá trị văn hóa như một yếu tố sức mạnh tinh thần có ý nghĩa quyết định cho tương lai của dân tộc hơn là những hành động chính trị nhất thời, nên đã tận tụy làm việc cho đến ngày nhắm mắt xuôi tay, tìm mọi cách lay động trái tim con người nhằm phổ biến và cổ vũ cho những ý tưởng nhân bản thân góp từ đông tây kim cổ mà ông thấu hiểu và đề nghị mọi người chia sẻ như là căn bản của một nền chính trị bền vững khả dĩ mang lại cuộc

sống phát triển trong ổn định và ấm no hạnh phúc của nhân dân.

Đời sống bản thân ông khiêm tốn, giản dị, làm việc nhiều hưởng thụ ít, không thích ồn ào, nhưng tư tưởng, tâm hướng và lòng ông thì thật sâu kín, rộng rãi, nồng nàn, có lẽ vì thế mà viết ra điều gì cũng với lời văn giản dị, dễ hiểu, trung thực với ý mình. Ông luôn đứng về phía nhân dân lao động nghèo khổ mà cả một thời thơ ấu hàn vi ông đã từng chia sẻ, nên đã mạnh dạn phê phán những hành vi sai trái của các nhà đương cuộc mà ông luôn quy trách nhiệm chính cho những tình trạng suy bại xã hội của mọi thời. Trước sau ông không xu phụ, thỏa hiệp với giới cầm quyền đương thời để được hưởng những đặc quyền trong xã hội. Mặc dù vậy, tâm huyết của ông cũng không được đời đáp ứng là bao, nên không tránh khỏi có những lúc phải ngậm ngùi chua xót cho sự bất lực của mình trước thời cuộc. Tâm sự của ông có lẽ cũng giống như Tô Thức, một tác giả Trung Quốc ông yêu thích mà có lần ông đã dẫn chứng mấy câu thơ: *Thẹn hoài cho người nước này, đau xót như có gai đâm trong da thịt, bình sinh đọc năm ngàn quyển sách, nhưng không có một chữ nào cứu đói cho dân được.*

Nhiều người hiểu Nguyễn Hiến Lê hơn qua tập *Hồi ký* (NXB Văn Học, 1993) và *Đời viết văn của tôi* do ông tự viết (NXB Văn Hóa, 1996). Ông cũng tự kể về cuộc đời và việc làm của mình qua bài trả lời phỏng vấn khá dài của ông Nguyễn Ngu Í đăng trên tạp chí *Bách khoa* (1965) trong mục “Sống và viết với...”, rồi in thành sách (1966), và một bài khác nữa do ông Lê Phương Chi thực hiện (in trong tập *Tâm tình văn nghệ sĩ*, NXB Thanh Niên, 2001). Ngoài ra còn có cả một tập tiểu sử *Nguyễn Hiến Lê, cuộc đời và sự nghiệp* của Châu Hải Kỳ (NXB Văn Học, 1993) dày đến trên 300 trang. Để tìm hiểu về ông, tưởng như thế cũng đã tạm đủ. Tuy nhiên càng về sau, nhất là khi sách Nguyễn Hiến Lê được xuất bản sau thời kỳ chuyển hình của đất nước (mà người khai phá đầu tiên là ông Ba Kính, giám đốc NXB Long An trong những năm 90), nhiều người càng biết rõ chân giá trị những tác phẩm của ông hơn, cũng như chí hướng và lòng tinh thành mà ông đã gởi gắm hết vào, thì có nhiều tác giả lại viết thêm về ông đứng từ những góc độ nhìn khác nhau.

Nơi đây tập hợp một số bài viết nói trên về con người và tác phẩm của nhà văn Nguyễn Hiến Lê đã đăng hoặc chưa đăng trên các sách báo. Trừ cụ Quách Tấn đã quá cố, phần lớn những tác giả có bài ở đây đều trẻ hơn ông Nguyễn Hiến Lê; có người có duyên quen biết, giao thiệp với ông, những người khác thì được ảnh hưởng tốt bởi những cuốn sách bài báo do ông viết, thậm chí lập thân theo chí hướng do ông gợi ý qua các sách, và họ đã ghi lại những cảm tưởng, suy nghĩ của mình một cách chân thật, sinh động về ông hoặc về tác phẩm của ông, dựa trên sự hiểu biết trực tiếp qua quen biết (như Quách Tấn, Minh Quân, Lê Minh Đức, Đỗ Hồng Ngọc, Lê Anh Dũng...), hoặc chỉ gián tiếp qua sách báo (như Nguyễn Hoàn Xanh, Nguyễn Hương Dương, Nguyễn Duy Chính, Lê Ký Thương, Trần Khuyết Nghi...).

Để cung cấp được một lượng thông tin tương đối đầy đủ nơi đây, ngoài phần chính là những bài viết ra còn có trích đoạn hai bài phỏng vấn, một của Nguyễn Ngu Í mà bạn đọc bây giờ hơi khó kiếm, một của Lê Phương Chi như đã nhắc ở trên, cùng một ít tư liệu hình ảnh, bút tích...

Vì đây là hợp tuyển của nhiều người, nên nó khó lòng đạt được tính hệ thống chặt chẽ và nhất quán của một công trình tiểu sử hoàn chỉnh, cũng e là không được khách quan đến trăm phần trăm do tình cảm của người viết chi phối, nhưng qua nhiều góc độ trình bày tuy khác nhau mà thật lòng, không có lý do gì để chê dẹt, có thể phản ánh một cách tương đối toàn diện những sinh động về con người và tác phẩm của Nguyễn Hiến Lê. Do vậy, mặc dù có thể có những hạn chế nhất định, cuốn sách chắc chắn sẽ mang lại

cho người đọc một số chi tiết và cái nhìn mới mẻ về nhà văn này, một tác giả vốn được đa số mọi người trong Nam ngoài Bắc xem như một hiện tượng đặc thù của đất nước, một trường hợp hiếm hoi trong hoạt động văn hóa, học thuật.

Nếu được sống lại, có thể rằng ông Nguyễn Hiến Lê sẽ cảm thấy ái ngại khi người ta nói tốt quá nhiều về ông, hoặc đặt cho ông một cái tên đường, vì xem ra cùng lắm ông chỉ vui vui được đời hiểu thôi chứ không ham hố gì mấy, cũng không thích trở thành vĩ đại, mà chỉ muốn lặng lẽ đóng góp theo khả năng và cách thức chân thành của mình một phần bổ ích nào đó cho những người cùng thời và nhất là cho thế hệ trẻ mà từ 50 năm về trước ông gọi là *thế hệ ngày mai*. Và vì vậy, nếu có nhắc đến ông với một mỹ cảm hay sự ca ngợi nào đó thì những người tỏ thái độ này trong các bài viết có lẽ cũng chỉ vì muốn nêu gương ông hoặc tiếp hơi nổi sức cho ông mà lưu ý, nhắc nhủ thêm lần nữa những điều ông tâm đắc thiết tha cho thế hệ trẻ hơn nữa sau này.

TRẦN VĂN CHÁNH

Tháng 8-2003

nhều tác giả
Nguyễn Hiến Lê
Tác phẩm của học giả Nguyễn Hiến Lê

VĂN HỌC

Hương sắc trong vườn văn (2 quyển) - 1962
Luyện văn I (1953), II & III (1957)
Đại cương văn học sử Trung Quốc (3 quyển) - 1955
Cổ văn Trung Quốc - 1966
Chiến Quốc sách (viết với Giản Chi) - 1968
Sử Ký Tư Mã Thiên - 1970
Tô Đông Pha - 1970
Nhân sinh quan và thơ văn Trung Hoa (dịch) - 1970

NGŨ PHÁP

Đề hiệu văn phạm - 1952
Khảo luận về ngữ pháp VN (viết với TVChình) - 1963
Tôi tập viết tiếng Việt - 1990

TRIẾT HỌC

Nho giáo một triết lý chính trị - 1958
Đại cương triết học TQ (viết với Giản Chi) - 1965
Nhà giáo họ Khổng - 1972
Liệt tử và Dương tử - 1972
Một lương tâm nổi loạn - 1970
Thế giới ngày mai và tương lai nhân loại - 1971
Mạnh tử - 1975
Trang tử - 1994
Hàn Phi tử - 1994
Tuân tử - 1994
Mặc học - 1995
Lão tử - 1994
Luận ngữ - 1995
Khổng tử - 1992

Kinh Dịch - 1990

LỊCH SỬ

Lịch sử thế giới (viết với Thiên Giang) - 1955

Đông Kinh nghĩa thực - 1956

Bài học Israel - 1968

Bán đảo Ả Rập - 1969

Lịch sử văn minh Ấn Độ (dịch W. Durant) - 1971

Bài học lịch sử (dịch W. Durant) - 1972

Nguồn gốc văn minh (dịch W. Durant) - 1974

Văn minh Ả Rập (dịch W. Durant) - 1975

Lịch sử văn minh TQ (dịch W. Durant) - 1997

Sử Trung Quốc (2 quyển) - 1997

GIÁO DỤC - GIÁO KHOA

Thế hệ ngày mai - 1953

Thời mới dạy con theo lối mới - 1958

Tìm hiểu con chúng ta - 1966

Săn sóc sự học của con em - 1954

Tự học để thành công - 1954

33 câu chuyện với các bà mẹ - 1971

Thế giới bí mật của trẻ em - 1972

Lời khuyên thanh niên - 1967

Kim chỉ nam của học sinh - 1951

Bí quyết thi đậu - 1956

Muốn giỏi toán hình học phẳng - 1956

Muốn giỏi toán hình học không gian - 1959

Muốn giỏi toán đại số - 1958

TIỂU THUYẾT

Kiếp người (dịch S. Maugham) - 1962

Mưa (tuyển dịch nhiều tác giả) - 1969

Chiến tranh và hoà bình (dịch Tolstoi) - 1968

Khóc lên đi ôi quê hương yêu dấu (dịch Paton) 1969

Quê hương tan rã (dịch C. Acheba) - 1970

Cầu sông Drina (dịch I.Andritch) - 1972
Bí mật dầu lửa (dịch Gaillard) - 1968
Con đường thiên lý - 1990
Mùa hè vắng bóng chim (dịch Hansuyn) -
Những quần đảo thần tiên (dịch Maugham) - 2002

CHÍNH TRỊ - KINH TẾ

Một niềm tin - 1965
Xung đột trong đời sống quốc tế - 1962
Hiệu năng - 1954
Tay trắng làm nên - 1967
Tổ chức công việc theo khoa học - 1949
Tổ chức công việc làm ăn - 1967
Lợi mỗi ngày một giờ - 1971
Những vấn đề của thời đại - 1974

GƯƠNG DANH NHÂN

Gương danh nhân - 1959
Gương hi sinh - 1962
Gương kiên nhẫn - 1964
Gương chiến đấu - 1966
Ý chí sắt đá - 1971
40 gương thành công - 1968
Những cuộc đời ngoại hạng - 1969
15 gương phụ nữ - 1970
Einstein - 1971
Bertrand Russell - 1972
Đời nghệ sĩ - 1993
Gogol - 2000
Tourgueniev - 2000
Tchekhov - 2000

CẢO LUẬN - TUỖ BÚT - DU KÝ

Đế Thiên Đế Thích - 1968
Bảy ngày trong Đồng Tháp Mười - 1954

Nghề viết văn - 1956
Văn đề xây dựng văn hoá - 1967
Chinh phục hạnh phúc (dịch B. Russell) - 1971
Sống đẹp - 1964
Thư ngỏ tuổi đôi mươi (dịch A. Maurois) - 1968
Chấp nhận cuộc đời (dịch L.Rinser) - 1971
Làm con nên nhớ (viết với Đông Hồ) - 1970
Hoa đào năm trước - 1970
Con đường hoà bình - 1971
Cháu bà nội tội bà ngoại - 1974
Ý cao tình đẹp - 1972
Thư gửi người đàn bà không quen (A.Maurois) - 1970
10 câu chuyện văn chương - 1975
Đời viết văn của tôi - 1996
Hồi ký Nguyễn Hiến Lê - 1992
Để tôi đọc lại -
TỰ LUYỆN ĐỨC TRÍ
Tương lai trong tay ta - 1962
Luyện lý trí - 1965
Rèn nghị lực - 1956
Sống 365 ngày một năm - 1968
Nghệ thuật nói trước công chúng - 1953
Sống 24 giờ một ngày (dịch A.Bennette) - 1955
Luyện tình cảm (dịch F.Thomas) - 1951
Luyện tinh thần (dịch Dorothy Carnegie) - 1957
Đắc nhân tâm (dịch Dale Carnegie) - 1951
Quảng gánh lo đi (dịch Dale Carnegie) - 1955
Giúp chồng thành công (dịch Dorothy Carnegie) 1956
Bảy bước đến thành công (dịch G.Byron) - 1952
Cách xử thế của người nay (dịch Ingram) - 1965
Xây dựng hạnh phúc (dịch Huxley) - 1966
Sống đời sống mới (dịch Powers) - 1965

Thăng tiến trên đường đời (dịch Lurton) - 1967
Trút nỗi sợ đi (dịch Coleman) - 1969
Con đường lập thân (dịch Ennever) - 1969
Sống theo sở thích (dịch Steinckrohn) - 1971
Giữ tình yêu của chồng (dịch Kaufmann) - 1971
Tổ chức gia đình - 1953

CÁC BÀI ĐĂNG TRÊN TẠP CHÍ:

242 bài trên tạp chí Bách Khoa, 50 bài trên các tạp chí Mai, Tin Văn, Văn, Giáo Dục Phổ Thông, Giữ Thơm Quê Mẹ. Ngoài ra ông còn viết lời giới thiệu cho 23 quyển sách của văn hữu.

Lời cuối: Cám ơn bạn đã theo dõi hết cuốn truyện.

Nguồn: <http://vnthuquan.net>

Phát hành: Nguyễn Kim Vy.

Nguồn:

Được bạn: đưa lên

vào ngày: 17 tháng 4 năm 2004